

UZASADNIENIE

W pozwie wniesionym 19 lipca 2019 roku (...) spółk z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. wniosła o zasądzenie od Wojewódzkiego Szpitala (...) w Z. kwoty 561.475,24 zł, w tym kwoty 503.394,16 zł tytułem należności głównej wynikającej z załączonych do pozwu faktur z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w transakcjach handlowych od 29 czerwca 2019 roku do dnia zapłaty, kwoty 35.473,56 zł tytułem skapitalizowanych odsetek od kwoty niezapłaconych faktur w wysokości odsetek w transakcjach handlowych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kwoty 22.607,52 zł stanowiącej iloczyn 132 faktur i równowartości 40 Euro przysługującej tytułem rekompensaty za koszty odzyskania wierzytelności na podstawie art. 10 ust. 1 ustawy o terminach liczonej według średniego kursu NBP.

Nadto strona powodowa wniosła o zasądzenie kosztów sądowych w kwocie 7.019 zł z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazano, że strony zawarły umowy na dostawy produktów leczniczych, które strona pozwana odebrała wraz z fakturami, a faktury zostały podpisane.

Powód – hurtownia farmaceutyczna- wywiązał się zatem ze swojego zobowiązania, natomiast pozwany nie dokonał zapłaty w terminie określonym w umowach.

W piśmie uzupełniającym uzasadnienie żądania zapłaty kwoty 22.607,52 zł, strona powodowa podniosła, że każda z kwot ujętych w poszczególnych fakturach stanowiła odrębną transakcję z innym terminem wymagalności.

(pozew – k. 4, pismo k. 500)

Pozew, wniesiony w elektronicznym postępowaniu upominawczym, po stwierdzeniu braku podstaw do wydania nakazu, postanowieniem z dnia 10 września 2019 roku przekazany został do Sadu Okręgowego w Łodzi, gdzie opłatę ustalono na kwotę 28.074 zł i wezwano do jej uzupełnienia. (postanowienie k. 14, zarządzenie k. 2)

Sprawa skierowana została do rozpoznania w postępowaniu zwykłym.

WSS(...) w Z. zakwestionował roszczenie co do zasady i co do wysokości. Wnosząc o oddalenie powództwa strona pozwana podniosła zarzuty:

- 1) zapłaty części należności głównej (kwoty 45.731,12 zł tytułem należności głównej w dniu 10 stycznia 2020 roku), wynikającej z faktur VAT, będących podstawą wytoczenia powództwa;
- 2) braku podstawy prawnej do żądania odsetek ustawowych za opóźnienie w transakcjach handlowych ze względu na brak w umowie explicite podstawy dla możliwości ich żądania,
- 3) brak podstaw do naliczania rekompensaty za odzyskiwanie należności w transakcjach handlowych, a jeśli miałyby być naliczana – brak podstaw do naliczenia 132 krotności kwoty 40 Euro;
- 4) przedwczesnego wytoczenia powództwa w związku z niewywiązaniem się przez powoda z warunków zawartych umów w zakresie obowiązku polubownego rozwiązywania sporów powstałych na tle zawartych umów, poprzez zaniechanie zawezwania pozwanego do próby ugodowej zgodnie z art. 184 k.p.c., co explicite zostało przewidziane w postanowieniach ogólnych przedmiotowych umów;

Z ostrożności procesowej pozwany wniósł także o nieobciążanie go kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego na podstawie art. 102 k.p.c.

(odpowiedź na pozew k. 512)

Pismem z dnia 28 lutego 2020 roku powód cofnął powództwo ze zrzeczeniem się roszczenia w zakresie kwoty 47.731,12 zł, tytułem należności głównej, spłaconej przez pozwanego po wytoczeniu powództwa i umorzenie postępowania w tej części. Strona powodowa podtrzymała żądanie zasądzenia:

- kwoty 457.663,04 zł tytułem należności głównej (niezapłacone faktury) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w transakcjach handlowych od dnia 26 czerwca 2019 roku do dnia zapłaty,
- kwoty 35.473,56 zł tytułem skapitalizowanych odsetek z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty,
- kwoty 2.368,62 zł tytułem odsetek ustawowych za opóźnienie naliczonych od spłaconej należności głównej w wysokości 47.731,12 zł
- kwoty 22.607,52 zł tytułem kosztów odzyskiwania należności zgodnie z art. 10 i 11 ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych,
- kosztów postępowania według norm przepisanych.

(pismo powoda – k. 542)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny.

Pomiędzy powodem a pozwanym Szpitalem, w okresie od 1 czerwca 2016 roku, zawartych zostało dziesięć umów szczegółowo opisanych co do dat i numerów w pozwie o dostawę produktów leczniczych. Umowy zawarte zostały w wyniku postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w trybie przetargu nieograniczonego.

(bezsporne, umowy załączone do akt wraz z aneksami k. 54 i nast.)

Zgodnie z ich treścią (§12, ewentualnie § 11 ust. 2), przed każdym wystąpieniem do Sądu o zapłatę, wykonawca miał zaważać zamawiającego do polubownego rozstrzygnięcia sporu, lub wprost – do próby ugodowej – stosownie do art. 184 k.p.c.

(niesporne, przykładowo k. 56 par. 12 umowy)

Powód wykonywał umowę, pozwany odebrał zamówione produkty. Na podstawie powyższych umów powód wystawił pozwanemu faktury na łączną kwotę 503.394,22 zł, w których wskazano terminy płatności. (powód dochodzi 503.294,22 zł)

(niesporne, faktury i ich zestawienie k. 50)

W piśmie z dnia 2 listopada 2018 roku powodowa spółka wezwała pozwanego Szpitala do zapłaty kwoty 503.394,22 zł tytułem nieuregulowanych należności wymagalnych do 30 października 2018 roku. W piśmie zaznaczono, że należy je traktować jako próbę wyjaśnienia w drodze rokowań ewentualnych sporny kwestii co do zadłużenia Szpitala.

(pismo k. 50)

Pozwany zapłacił na rzecz powoda, w toku procesu, przelewem w dniu 10 stycznia 2020 roku, kwotę 45.731,12 zł. W pozostałym zakresie nie uścił należności na rzecz powoda.

(bezsporne, dokument obciążeniowy k. 520)

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie przedłożonych przez strony dokumentów, których wiarygodność nie była kwestionowana przez żadną ze stron. Stan faktyczny pomiędzy stronami był bezsporny. Stanowiska różniły się w kwestiach prawnych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

W ocenie Sądu, powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Bezsporne było w niniejszej sprawie, że strony łączyły zawarte w trybie przetargów nieograniczonych umowy dostawy. Stosownie do art. 605 k.c., przez umowę dostawy dostawca zobowiązuje się do wytworzenia rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku oraz do ich dostarczenia częściami albo okresowo, a odbiorca zobowiązuje się do odebrania tych rzeczy i do zapłacenia ceny.

Na powódzie ciążył zatem obowiązek wytworzenia i dostarczenia rzeczy, natomiast pozwany zobowiązany był do odebrania rzeczy i zapłacenia ceny. Nie ulega wątpliwości, bo nie było sporne, że powód spełnił swoje świadczenie i wystawił stosowne faktury, stanowiące odzwierciedlenie wykonanych dostaw. Pozwany nie uiszczył natomiast całości należności, wynikających z wystawionych przez powoda faktur.

Podkreślić należy, że pozwany nie kwestionował wysokości należności dochodzonej przez powoda. W tym zakresie podnosił jedynie, że uiszczył na rzecz powoda, w dniu 10 stycznia 2020 roku, a więc po wytoczeniu powództwa, kwotę 45.731,12 zł. Powód potwierdził wpłatę tej kwoty cofając powództwo co do kwoty 47.731,12 zł ze zrzeczeniem się roszczenia. W tym miejscu wskazać należy, że Sąd przyjął, iż cofnięcie pozwu co do kwoty 47.731,12 zł zamiast co do kwoty 45.731,12 zł było zwykłą omyłką. Przelew opiewał na 45.731,12, powód natomiast, po odjęciu kwoty, w zakresie jakiej pozew cofnął, popierał go, co do należności głównej, w kwocie 457.633,04 zł, a nie w kwocie 455.633,04 zł (503.394,16 – 45.731,12 = 457.633,04, natomiast 503.394,16 – 47.731,12 = 455.633,04).

W związku z tym Sąd w punkcie drugim wyroku umorzył postępowanie co do kwoty 45.731,12 zł, a co do 47.731,12 zł. (art. 203 § 1 i 4 k.p.c. w zw. z art. 355 k.p.c.)

Odnosząc się natomiast do zarzutu pozwanego, dotyczącego przedwczesnego wytoczenia powództwa w związku z niewywiązaniem się przez powoda z warunków zawartych umów w zakresie obowiązku polubownego rozwiązywania sporów powstałych na tle zawartych umów, poprzez zaniechanie zawezwania pozwanego do polubownego zakończenia sporu, ewentualnie do próby ugodowej zgodnie z art. 184 k.p.c., co explicite zostało przewidziane w postanowieniach ogólnych przedmiotowych umów – uznać należy go za niezasadny o tyle, że nie wpływa on na dopuszczalność drogi sądowej, ani na rozstrzygnięcie w okolicznościach tej konkretnej sprawy.

Wprawdzie strony, istotnie, przewidziały, że postępowanie sądowe poprzedzi próba polubownego zakończenia ewentualnego sporu, niemniej jednak, w ocenie Sądu, nie można przyjąć, by postępowanie ugodowe czy mediacyjne stanowiło przesłankę dopuszczalności dochodzenia roszczeń w postępowaniu sądowym.

Umowne postanowienia stron dotyczące próby polubownego zakończenia sporu i zawezwania do próby ugodowej nie mają takiego skutku jak zarzut zapisu na sąd polubowny, to jest nie stanowią o braku dopuszczalności drogi sądowej. (art. 1165 k.p.c.). O ile bowiem zapis na sąd polubowny oznacza poddanie rozstrzygnięcia sądowi innemu niż powszechny, o tyle mediacja i próba ugodowa służy wypracowaniu ugodowego rozstrzygnięcia przez strony. W aktualnym stanie prawnym ewentualny brak w pozwie informacji, czy strony podjęły próbę mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu, jest wprawdzie brakiem formalnym pozwu, jednak niestanowiącym przeszkody w nadaniu biegu sprawie. Brak informacji w tym względzie, czy nawet informacja przeciwna, nie łączy się dla strony powodowej z negatywnymi konsekwencjami, albowiem intencją ustawodawcy wprowadzającego art. 187 § 1 pkt 3. k.p.c., jak wynika z uzasadnienia projektu ustawy nowelizującej kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. 2015, poz. 1595), było ułatwienie sędziemu oceny, czy sprawa może zostać skierowana do mediacji w toku postępowania sądowego. Zaniechanie próby ugodowej przewidywanej przez strony w umowie nie wpływa na wymagalność roszczeń ani ich wysokość. Niesporne było przy tym, że powód skierował do pozwanego wezwanie do zapłaty traktowane przez

powoda jako propozycja polubownego rozwiązania sporu, na które pozwany w żaden sposób nie zareagował. Ponadto, poza wpłaceniem niewielkiej części należności głównej, pozwany nawet na etapie sądowym nie wystąpił z żadnymi propozycjami, mającymi na celu zawarcie ugody i uregulowanie długu, który bezspornie na nim ciążył. Nieuprawniony jest zatem w rozpatrywanym stanie faktycznym wniosek, że do postępowania rozpoznawczego nie doszłoby, gdyby powód podjął wcześniej działania, mające na celu polubowne zakończenie „sporu” sprowadzającego się do tego, iż płatności nie były regulowane.

W kwestii odsetek i ryczałtowej opłaty na koszty dochodzenia roszczeń wskazać należy, że w niniejszej sprawie znajdują zastosowanie przepisy ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych.

Zgodnie z art. 4 cytowanej ustawy transakcją handlową w rozumieniu ustawy jest umowa, której przedmiotem jest odpłatna dostawa towaru lub odpłatne świadczenie usługi, jeżeli strony, o których mowa w art. 2, zawierają ją w związku z wykonywaną działalnością. Zakresem ustawy objęte są zatem umowy zawierane w związku z wykonywaną przez strony tych umów działalnością, w których obowiązek zapłaty stanowi ekwiwalent świadczenia niepieniężnego w rozumieniu przepisu art. 487 § 2 k.c., którym to świadczeniem niepieniężnym jest dostarczenie towaru lub świadczenie usług. Dodatkowo ustawodawca w przepisie art. 2 ustawy sformułował katalog podmiotów, które powinny być stronami transakcji handlowych, aby do tych transakcji mogły znaleźć zastosowanie postanowienia umowy.

Zgodnie z art. 2 pkt 1-3 powołanej ustawy, stosują się ją do transakcji handlowych, których wyłącznymi stronami są:

- 1) przedsiębiorcy w rozumieniu przepisów art. 4 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej;
- 2) podmioty prowadzące działalność, o której mowa w art. 3 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej;
- 3) podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych.

Powód jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, do którego stosuje się ustawę o terminach zapłaty w transakcjach handlowych. Niewątpliwie powołaną ustawę stosuje się również do strony pozwanej (art. 3 pkt 3 cytowanej ustawy). Strona pozwana, mimo, że zgodnie z ustawą z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej nie jest przedsiębiorcą, to zaliczana jest do jednostek sektora finansów publicznych i podlega obowiązkowi stosowania ustawy – Prawo zamówień publicznych. Przepis art. 3 Prawa zamówień publicznych wymienia podmioty udzielające zamówień publicznych, a wśród nich – w ust. 1 pkt 1 – jednostki sektora finansów publicznych w rozumieniu przepisów o finansach publicznych. Podmiotami zaliczonymi do jednostek sektora finansów publicznych w rozumieniu przepisów o finansach publicznych są w obecnie obowiązującym stanie prawnym podmioty wymienione w art. 99 ustawy o finansach publicznych, tym także samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej.

Mając zatem na uwadze, że strony w niniejszej sprawie są podmiotami, które mogą być wyłącznymi stronami transakcji handlowych, w związku z prowadzoną przez siebie działalnością, i zawarły umowę, której przedmiotem było odpłatne dostarczenie towaru należało uznać, że w niniejszej sprawie znajdowały zastosowanie przepisy powołanej ustawy.

O obowiązku zapłaty odsetek w wysokości ustawowej za opóźnienie w transakcjach handlowych Sąd orzekł zatem na podstawie art. 7 ust. 1 ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, zgodnie z którym w transakcjach handlowych – z wyłączeniem transakcji, w których dłużnikiem jest podmiot publiczny – wierzycielowi, bez wezwania, przysługują odsetki ustawowe za opóźnienie w transakcjach handlowych, chyba że strony uzgodniły wyższe odsetki, za okres od dnia wymagalności świadczenia pieniężnego do dnia zapłaty, jeżeli są spełnione łącznie następujące warunki: wierzyciel spełnił swoje świadczenie i wierzyciel nie otrzymał zapłaty w terminie określonym w umowie.

Mając na uwadze powyższe, Sąd zasądził odsetki ustawowe za opóźnienie w transakcjach handlowych od kwoty należności głównej 457.663,04 zł od 26 czerwca 2019 roku oraz kwotę 35.437,56 zł tytułem odsetek skapitalizowanych

wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 lipca 2019 roku do dnia zapłaty, a także odsetki skapitalizowane od kwoty uiszczonej w toku procesu za zamknięty okres. Strona powodowa dokonała kalkulacji odsetek, czego pozwany nie kwestionował jeśli chodzi o kalkulację jako taką.

Odnosząc się do żądanej kwoty 22.607,52 zł tytułem wielokrotności ryczałtu za odzyskanie należności, w pierwszej kolejności wskazać należy, że rekompensata ta w wysokości 40 euro przewidziana w art. 10 ust. 1 ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych przysługuje wierzycielowi bez konieczności wykazania, że koszty te zostały poniesione i roszczenie o taką rekompensatę powstaje po upływie terminów zapłaty określonych w umowie lub ustalonych zgodnie z art. 7 ust. 3 i art. 8 ust. 4 tej ustawy. Niespełnienie przez dłużnika świadczenia w terminie, skutkujące nabyciem uprawnienia do odsetek, o których mowa w art. 7 ust. 1 lub art. 8 ust. 1 TransHandlZapU, stanowi jedyną przesłankę powstania roszczenia o stałą kwotę rekompensaty kosztów odzyskania należności. Powstanie roszczenia o stałą kwotę rekompensaty kosztów odzyskania należności w żaden sposób nie jest uwarunkowane powstaniem jakiegokolwiek uszczerbku po stronie wierzyciela w związku z niewykonaniem zobowiązania w terminie.

Kwotę rekompensaty ustala się w ten sposób, że odpowiada ona równowartości kwoty 40 euro przeliczonej na złote według średniego kursu euro ogłoszonego przez NBP ostatniego dnia roboczego miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym świadczenie pieniężne wierzyciela stało się wymagalne.

Przenosząc powyższe uwagi na okoliczności rozpoznawanej sprawy, za nietrafny należy uznać zarzut pozwanego, podnoszącego, że domaganie się przez powoda zasądzenia kwoty rekompensaty możliwe jest jedynie przy wykazaniu, że strony transakcji handlowej ustaliły to w umowie. Jak już wskazywano, możliwość taka wynika wprost z powołanych przepisów.

Niezasadne jest natomiast dochodzenie przez stronę powodową 132 krotności zryczałtowanej kwoty 40 Euro (po 171,26 zł) na tej tylko podstawie, że wystawiono 312 faktury.

Zryczałtowana rekompensata za odzyskanie należności przysługuje, zgodnie z treścią art. 10 ust. 3 cytowanej wyżej ustawy, od transakcji handlowej, z zastrzeżeniem art. 11 ust. 2 pkt 2.

Zgodnie z treścią art. 4 ustawy transakcja handlowa to umowa, której przedmiotem jest odpłatna dostawa lub świadczenie usług. Stosownie natomiast do regulacji zawartej w art. 11 ust. 2 pkt 2 jeżeli strony transakcji handlowej ustaliły w umowie, że świadczenie pieniężne będzie spełniane w częściach, uprawnienie do kwoty z art. 10 ust. 1 przysługuje w stosunku do każdej niezapłaconej części.

W ocenie Sądu z odgórnie umówionymi płatnościami w określonych częściach nie można zrównywać terminów płatności poszczególnych faktur. Strony niniejszego procesu nie umawiały się na płatności częściowe. Wprawdzie strony uzgodniły cenę brutto zamówienia, nie uregulowały jednak, kiedy i na jaką kwotę wystawiana będzie faktura (dostawy realizowane mają być w oparciu o każdorazowo złożone zapotrzebowanie określające rodzaj i ilości dostaw), tym bardziej zatem nie zawiera postanowienia o częściowych płatnościach konkretnych kwot w konkretnych terminach.

Rekompensata dotyczyć winna wszystkich opóźnień w ramach wykonania umowy (czyli transakcji handlowej w rozumieniu art. 4 pkt 1), nie zaś każdego opóźnienia (faktury) oddzielnie. W orzecznictwie wskazuje się, że w okolicznościach konkretnej sprawy, sąd winien oceniać, czy wierzyciel nie nadużywa swego prawa dopuszcza się (tak SN w uchwale z 11 grudnia 2015 roku III CZP 94/15, a także glosa do uchwały).

Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd zasądził od pozwanego na rzecz strony powodowej wielokrotność równowartości 40 Euro i ilości zawartych umów, z których wywodzone było roszczenie. W pozostałym zakresie żądanie rekompensaty zostało oddalone.

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., kierując się zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, zgodnie z którą zasądzone od pozwanego na rzecz powoda zwrot opłaty od pozwu.

W pozostałym zakresie, Sąd nie obciążył pozwanego kosztami, to jest kosztami zastępstwa procesowego. Przyznać należy rację pozwanemu, że jego sytuacja – jako placówki publicznej służby zdrowia – jest bardzo trudna, a problem ma wręcz charakter systemowy. Obciążanie pozwanego kosztami procesu – w sytuacji, gdy ciąży na nim obowiązek uiszczenia należności nie tylko zasądzonych niniejszym wyrokiem – mogłoby prowadzić do dalszych opóźnień i ewentualnego wszczęcia postępowania egzekucyjnego. Podkreślić trzeba także istotną funkcję leczniczą, jaką spełnia pozwany.